

About Gottfried Wilhelm Leibnitz

——
लाइबनिट्जदरुणनम्

——
Document Information

Text title : About Gottfried Wilhelm Leibnitz

File name : lAibanitsadarshanam.itx

Category : misc, article, pradiptakumArananda

Location : doc_z_misc_general

Author : (Copyright) Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com

Transliterated by : Pradipta Kumar Nanda

Proofread by : Pradipta Kumar Nanda

Acknowledge-Permission: (Copyright) Pradipta Kumar Nanda

Latest update : June 27, 2022

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

June 27, 2022

sanskritdocuments.org

లాఇబనిత్సదర్శనమ్

లేఖకః - నన్దప్రదీప్తకుమారః

దేశః కాలః పరిచయశ్చ-

నవ్యదర్శనస్య దార్శనికః లాఇబనిత్సః జర్మన్ దేశీయ ఆసీత్ | ౧౬౪౬ ఈసవీయే “లిపజిగ” ఇత్సస్మిన్ స్థానే స్వాప్తిత్వసంపన్నః సన్ సర్వత్ర ఖ్యాతో బభూవ | తస్య పితా “లాఇప్సిగ” Leipzig విశ్వవిద్యాలయే నీతిశాస్త్రాధ్యాపక ఆసీత్ | బాల్యకాలే హి తస్య పితృవియోగో జాతః | మహాధనికస్య పితుః ఉత్తరదాయాదరూపేణ పరిగణితః సన్ పూర్వగ్రన్థాగారస్య విస్తారః కృతః | అధ్యయనలిప్సుః లాఇబనిత్సః స్వకీయే గ్రన్థాగారే విభిన్నభాషాసమ్బంధీయ-పుస్తకాని సంరక్ష్య గభీరాధ్యయనేన మహాజ్ఞానీ అభుత్ | విశ్వవిద్యాలయే విధిశాస్త్రవిషయే అధ్యయనం కృత్వా Doctorate of Laws ఇత్యుపాధిం ప్రాప్తవాన్ | ఉదారమనోవృత్తిః జ్ఞానలిప్సా దార్శనికచేతనా చ తస్య చిరసహచరాః ఆసన్ | పరవర్తికాలే విశ్వవిద్యాలయే అధ్యాపకపదవీం సమలంకృత్య స్వకీయపరాకాష్ఠాం చ ప్రదర్శితవాససౌ మహాత్మా దార్శనికః |

బహురాజసమ్మానస్య అధికారీ లాఇబనిత్సః దర్శనశాస్త్రే అతీవ ధురన్ధర ఆసీత్ | ఇఉరోపీయవిద్వద్భిః సహ ఘనిష్ఠసమ్బంధం ప్రతిష్ఠాప్య తైః సహ సాక్షాత్కారమపి సంపాదితవాన్ | అస్య ప్రఖ్యాతదార్శనికస్య అన్తిమావస్థా కష్టదాయకా ఆసీత్ | రోగశోకాభ్యాం వార్ధక్యమతిక్రమ్య అన్తే ౧౭౧౬ తమే శ్రీష్టాబ్దే పంచుత్వమవాప |

కృతయః- లాఇబనిత్సః బహుని పుస్తకాని విరచితవాన్ | తేషు ౧౭౧౪ శ్రీష్టాబ్దే ంఓనదోలోగ్య ఆధ్యాత్మికాణుశాస్త్రమ్ రచితవాన్ | అసౌ గ్రన్థస్తస్య ప్రఖ్యాతో బభూవ | ౧౬౮౪ తమే “In defence of the ontological proof of god”, ౧౬౯౫ తమే “System nouveau de la nature”, ౧౭౦౩ తమే “nouveaux essays”, ౧౭౧౦ తమే చ “Theo dicee”, ఇతి పుస్తకాని తేన సంపాదితాని | నీతి-ఇతిహాస-రాజనీతివిజ్ఞాన-గణిత-కూటనీతి-పదార్థవిజ్ఞాన-దర్శనాదిక్షేత్రేషు చ తస్య విశిష్టం జ్ఞానమాసీత్ | స్పిన్సోజా లాఇబనిత్స అనయోర్బుధ్యే కదాపి ఐక్యమతం నాసీత్ | క్రాన్తదర్శి బహుశాస్త్రవేత్తా అయం పాశ్చాత్యదేశేషు స్వకీయమతవాదం ప్రదర్శయన్ ఆత్మానం ప్రతిష్ఠాపయామాస |

మోనాడవాదః-

స్పిన్సోజామతేన యద్భవ్యం తత్తు అత్ర మోనాడనామ్నా అభిహితః । స్పిన్సోజామతేన ద్రవ్యమేకమద్విషతీయఞ్చ । లాఇబనిత్సనయే తు మోనాడా ఆసంఖ్యాః । ఇతః పూర్వం “డేమోక్రేటిస్ ప్రవర్తిత అణువాదః, ప్లేటో స్వీకృతః ప్రత్యయవాదశ్చ ఆస్తామ్ । ద్వయోః సమ్మిల్య లాఇబనిత్సమహోదయేన మోనడవాదః మోనదిస్మి సృష్ట ఇతి కేవల దార్శనికా వదన్తి । యద్భవతు అయం వాదః పాశ్చాత్యదర్శనేషు సుప్రసిద్ధ ఏవ । మోనడ నామ చిదణుః శక్త్యణుర్వా । అసౌ స్వతంత్రశ్చేతనవిస్తుస్వరూపః । అయమాత్మనిహితః స్వనిర్భరః శాశ్వతో నిత్యశ్చ । యద్యపి ఇతః పూర్వం నైకే పాశ్చాత్యదార్శనికా అణువాదం స్వీకృతవస్తస్తథాపి లాఇబనిత్సః స్వతంత్రయా మోనడవాదం వభాష । అఖణ్ణనీయస్య చిదణోః శక్తిద్వయం విద్యతే । ఏకా ఈక్షణాత్మికా perception జ్ఞానోపలబ్ధిస్వరూపా అపరా ప్రయాసనాత్మికా Appettion వికాసప్రక్రియాత్మికా । ఈక్షణేన జ్ఞానం ప్రయాసనేన చ పూర్ణతా సమూభవ్యతే । యద్యపి ఇమే చిదణవో బహవః కిన్తు సోపానక్రమేణ ఈశ్వరాదేశేన ఏతేషాం మధ్యే క్రమవద్ధతా జాయతే । ఏకశ్చిదణు అపరం ప్రభావితకర్తుం నైవ సమర్థః । పరస్పరమసంలగ్నత్వాత్ । సర్వదా స్వస్థితౌ వ్యవస్థితత్వాచ్చ । ఏకస్య అన్యేన సహ సాదృశ్యం నైవ విద్యతే । మోనడః పరిమాణవాచకః అణుః । జ్ఞానసమం చేతనవిస్తుః । అతః చిద్విస్తురితి మన్యతే । అనేన మోనడవాదేన లాఇబనిత్సః బుద్ధి-సంవేదనయోః సమన్వయః సంస్థాపితః । ఇమాః ప్రక్రియాః ప్రారమ్భే యద్యపి అస్పష్టాస్తథాపి వికాసక్రమేణ సర్వశేషే సుస్పష్టా భవన్తి । జ్ఞానారమ్భకాలే సంవేదనస్య ఆరమ్భః పశ్చాత్ బుద్ధ్యా హి తస్య పరిపుష్టతా సమాయాతి । తన్మతానుసారం Knowledge begins with sense and ends in reason । సర్వే ప్రత్యయా ఆత్మజాతాః । దేకార్త-స్పిన్సోజావత్ లాఇబనిత్సః అపి బుద్ధివాదీ ఆసీత్ । దేకార్తః ద్వైతవాదీ, స్పిన్సోజా అద్వైతవాదీ, లాఇబనిత్స ద్వైతాద్వైతవాదీ ఆసీత్ । మోనాడేషు అతీత-వర్తమాన-భూతాదీని సర్వాః ఘటనాః సమ్మిలితా భవన్తి । మోనాడ ఆత్మాశ్రయా అణువిశేషో యత్ర విశ్వం సమ్మిలితమ్ । మోనాడాః సంఖ్యయా బహవః । సమోపాదానేన నిర్మితా అవిచ్ఛిన్నశృంఖలయా క్రమబద్ధా శుద్ధచైతన్యశక్తికేంద్రస్వరూపాః స్వయంసంచాలితా తిష్ఠన్తి । ఏషు ప్రత్యేకః స్వతంత్రః అద్విషతీయః భిన్నశ్చ । ముఖ్యతః ఏషు త్రివిధో భేదః స్వీక్రియతే । సర్వే భేదా ఆపేక్షికాః । ఏకజాతీయా అణవః సాధారణాః స్వల్పచేతనాః Bare monad ఏతేషాం ప్రత్యక్షమస్పష్టమ్ । ద్విషతీయాః సచేతనాః । పశుపక్షిణాం దేహగతనసహాయకాః । ఏతేషాం ప్రత్యక్షం ప్రాజ్ఞులమపేక్షాకృతం స్పష్టమ్ । అన్నిమా న చేతనా అపితు ఆత్మసచేతనా Rational monad ఏవ । మనుష్యా దైవీసత్తాసంపన్నాశ్చ ఏషు అన్తర్బుక్తా భవన్తి । యస్మిన్ చిదణౌ

చైతన్యం సుప్తం స జడః యస్మింశ్చ జాగ్రత్ స ఆత్మా । ఏకో వ్యక్తిః ఆసంఖ్య-చిదణూనాం సమాహారః । ఆస్మిన్ సముదాయే ఏకః ప్రముఖశ్చిదణుః విద్యతే ।

జ్ఞానమీమాంసా-

ఈశ్వరవాదవిషయే లాఇబనిత్సః ప్లేటో-స్పిన్సోజాదిమతేషు బహు ప్రభావితః । ప్లేటోః ప్రత్యయతస్మై శుభప్రత్యయస్య idea of god శిఖరత్వేన నిర్దిష్టః । యం ప్రతి సర్వే ఆకృష్టా భవన్తి । స్పిన్సోజామతే తత్త్వమేకం పరమసత్యమ్, తత్తు ఈశ్వరస్వరూపమ్ । అన్యే సర్వే జీవాః క్షణభంగురా అనిత్యాశ్చ । నను ఈశ్వర-మోనడ అనయోర్మధ్యే సంయోగో నాస్తి చేత్తర్హి ద్వయోర్మధ్యే పూర్వస్థాపిత-పారస్పరికః సమ్బంధాభావః సిద్ధ్యతి । తత్కథం ఈశ్వరో మోనాడస్య నిర్మాతాభవతుమర్హతి ? ఉచ్యతే- మోనడవాదే ఈశ్వరో న త్యక్తః, తత్ప్రతివిమ్బత్వాత్ । సర్వే మోనాడాః ఈశ్వరస్య ప్రతివిమ్బరూపేణ స్వీకృతాః । సర్వే ఈశ్వరాధీనా ఈశ్వరస్పృష్టాశ్చ । నను శుభసంకల్పీ ఈశ్వరః సృష్టికర్తా చేత్కథం సంసారే అశుభోద్భవః ? ఉచ్యతే- సర్వశక్తిమతా ఈశ్వరేణ సర్వం విచార్యస్య సాధు సంపాదితమ్ । అత్ర అశుభత్వం నామ న శుభవైపరీత్యమ్ । శుభమేవ సత్ । Evil is foil to the god అర్థాత్ అశుభతులనయా హి శుభం సమాభివ్యతే, నాన్యథా । శరీరకష్టాదయః సీమితజీవానాం కృతే అనిర్వార్యమేవ । నైతికాని అశుభాని స్వేచ్ఛా-స్వాతన్త్ర్యాదీనాం దురుపయోగేన సమాయాన్తి । అతః God does not will, but allows moral evil । ఇత్యుక్తిరత్ర ప్రశస్యతే ।

సమతాలవాదః-

ఇమే చిదణవో గవాక్షహీనాః అర్థాత్ ఏషు వాహ్యపదార్థానాం ప్రవేశో బాధ్యతే । ఈశ్వరద్వారా అన్యేషు చిదణుషు కార్యం స్వతః జాయతే । యథా శరీరకార్యం పూర్వనిర్దిష్టరూపేణ ప్రచలతి తథైవ ఆత్మకేంద్రేపి బోధ్యః । ద్వయోర్మధ్యే పూర్వస్థాపిత ఏకతన్త్రతా pre-established Harmony విద్యతే । యథా ఏకసమయసంచాలిత-ఘటికాయన్త్రయోర్మధ్యే కదాచిత్ సమయాన్తరం నాస్తి తథాత్మశరీరకేంద్రయో సంచాలనే భేదాభావః స్వీకర్తవ్యః । లాఇబనిత్సమతేన దేహః స్వల్పచేతనః సామాన్యచిదణూనాం సమాహారః, మనశ్చ అపేక్షాకృతశ్చేతన ఏకశ్చిదణువిశేషః । రాజ్ఞీ మధుమక్షికా యథా అన్యేషాం మధుమక్షికాణాం నిర్దేశకో భవతి తథా మనసః దేహ-సంచాలనే ముఖ్యభూమికా విద్యతే । అనయోర్మధ్యే సమతాలవాదః సమయాతి । ఏకస్మిన్ సమయే చిదణుషు సహయోగితా అస్తి । ఫలతః చిదణుషు పారస్పరికా సమతాలికా క్రియా ఇతి సిద్ధా । నను చిదణవః పరస్పరస్య వ్యావర్తకః తత్కథం తేషు సంసర్గః ? యది నాస్తి చేత కథం సమతాలికాః ? ఉచ్యతే- స్వయం సక్రియత్వాత్తేషామ్ । సత్తాగతసామజ్ఞాస్యహేతోః బహిప్రభావం వినా ప్రత్యేకేషు ఏకస్మిన్ సమయే కార్యారమ్భో దృశ్యతే । ఏతస్మాదిమే

సమకాలికాః సమతాలికా వేతి ఉచ్యన్తే । అనేన సమతాలవాదేన పూర్వసంగతివాదేన వా
దేహాత్మనోః సంగతిః సాధ్యతే । ఆత్మా స్వనియమేన దేహశ్చ స్వనియమేన సంచాలితౌ
భవతః । ప్రాకృతిష్ఠిత సంగతిహేతోరనయోః క్రియాసామజ్ఞాస్యం సిద్ధ్యతి । యద్వా
భిన్నరూపాణి వివిధ వాద్యయన్త్రాణి భిన్న-భిన్న స్వరయుక్తాని భవన్తి కిన్తు సంగీతకాలే
ఏకసంగతిం సాధయన్తి తథైవ చిదణవః పూర్వసాధిత సామజ్ఞాస్యవశాత్ సమతాలీయా
ఉచ్యన్తే ।

— లేఖకః - నన్దప్రదీప్తకుమారః

శ్రీజగన్నాథసంస్కృతవిశ్వవిద్యాలయః పురీ

Written by Dr. Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orisa pknanda65 at gmail.com

—
About Gottfried Wilhelm Leibnitz

pdf was typeset on June 27, 2022

—

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

